

ยารักษาโรคหอบหืด

คำนำ

โรคหอบหืดเป็นโรคเรื้อรังที่ทำให้ทางเดินหายใจ (เช่น ท่อเล็ก ๆ ที่เรียกว่าหลอดลม) ซึ่งนำอากาศเข้า และออกจากปอดเกิดการอักเสบ ในผู้ป่วยโรคหอบหืดนั้นหลอดลมจะอักเสบและอ่อนไหวง่ายกว่าปกติ จากนั้นทำการผลิตน้ำมูกออกมาเพิ่มมากขึ้น ยาสามารถทำให้มีอาการหายใจลำบากได้เนื่องจากการอุดตันของกระแสลมที่ย้อนกลับหรือหลอดลมหดเกร็ง รวมถึงทำให้เกิดอาการไอหายใจไม่ออก และหายใจถี่

ยังไม่เป็นที่เข้าใจโรคหอบหืดกันอย่างถ่องแท้ แต่อาจเกิดได้จากหลายปัจจัยดังต่อไปนี้:

สิ่งแวดล้อม: สารก่อภูมิแพ้ (เช่น ไรฝุ่นในบ้าน ขนสัตว์ และเกสรดอกไม้) สารระคายเคืองจากการทำงาน ควันบุหรี่ การติดเชื้อทางเดินหายใจ (ไวรัส) การแสดงออกทางอารมณ์ และยาที่รุนแรง (เช่น แอสไพริน และ beta-blockers)

พันธุกรรม (กรรมพันธุ์): มักเกิดขึ้นในเด็ก โอกาสในการเกิดโรคหอบหืดจะเพิ่มขึ้นหากสมาชิกในครอบครัวหรือญาติของผู้ป่วยมีโรคหอบหืด และอาการแพ้อื่น ๆ เช่น โรคผิวหนัง ภูมิแพ้ และไข้ละอองฟาง

การรักษา

มีวิธีการรักษาหลายวิธีที่สามารถช่วยควบคุม หรือบรรเทาอาการหอบหืดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาขึ้นอยู่กับเป้าหมายสำคัญสองประการคือ (i) สูตรเฉพาะสำหรับการรักษาการโจมตีเฉียบพลันโดยการเปิดทางเดินหายใจที่มีลักษณะบวมซึ่งมีการจำกัดการหายใจ และ (ii) มาตรการป้องกันโรคเพื่อลดการอักเสบและการขัดขวางทางเดินหายใจ รวมถึงเพื่อรักษาการไหลเวียนของอากาศ การรักษาและการป้องกันเกี่ยวข้องกับการใช้ยา คำแนะนำในการดำเนินชีวิต รวมถึงการระบุและหลีกเลี่ยงสิ่งกระตุ้นโรคหอบหืดที่อาจเกิดขึ้น

ยาที่มีการกำหนดให้ใช้สำหรับการรักษาโรคหอบหืด ได้แก่ ยากลุ่มกระตุ้นตัวรับชนิดเบต้า (beta₂ agonists) ยาต้านมะเร็ง คอร์ติโคสเตียรอยด์ (corticosteroid) ยาต้านลิพโคไตรอีน (leukotriene inhibitors) และ xanthines ยาเหล่านี้มีจำหน่ายในรูปแบบของการสูดดม ยาเม็ด ยาแคปซูล และยาฉีด เป็นต้น รวมถึงการใช้ยาเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการแพทย์และการดูแล

การเตรียมการสูดดม รวมถึง สารละลายสำหรับการพ่นเป็นละออง พ่นยาจากเครื่อง MDI และ เครื่องพ่นยา ในรูปแบบบผง ยารักษาโรคหอบหืดมักได้รับจากเครื่องพ่นยาซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ส่งยาเข้าทางเดินหายใจโดยตรงทางปากเมื่อคุณสูดลมหายใจเข้า การใช้เครื่องพ่นยาเป็นวิธีที่ใช้กันทั่วไปและมีประสิทธิภาพมากที่สุดของการใช้ยาต้านโรคหอบหืดเมื่อสูดดมยาเข้าไปในทางเดินหายใจโดยตรง อย่างไรก็ตาม เครื่องพ่นยาที่แตกต่างกันจะใช้งานในลักษณะที่แตกต่างกันเล็กน้อย เครื่องพ่นยาบางชนิดจะปล่อยละอองไอน้ำออกมาเมื่อกดลงซึ่งต้องให้ผู้ใช้หายใจเข้าพร้อมกันเมื่อ กด ป ล ่อ ย ล ะ อ อ ง ล อ ย อ อ ก มา

เครื่องพ่นยาจะทำงานได้ดีขึ้นหากใช้กับกระบอกพ่นยาซึ่งเป็นภาชนะพลาสติกที่มีปากเป่าที่ปลายด้านหนึ่ง และมีหนึ่งรูเพื่อเชื่อมต่อกับเครื่องพ่นยา เมื่อกดลงละออกจากเครื่องพ่นยาจะยังคงอยู่ภายในตัวกระบอกพ่นยา ผู้ใช้สามารถหายใจเข้าได้ตามปกติโดยไม่ต้องทำการหายใจเข้าพร้อมกันกับตอนกดเครื่องพ่นยา

ยารักษาโรคหอบหืดส่วนใหญ่เป็นยาที่ต้องสั่งจ่ายจากแพทย์เท่านั้น และควรใช้ภายใต้คำแนะนำและคำสั่งของแพทย์อย่างเคร่งครัด สามารถซื้อยาอื่น ๆ เช่นยาสูดพ่นที่มียากลุ่มกระตุ้นตัวรับชนิดเบต้า (beta₂ agonists) หรือคอร์ติโคสเตียรอยด์ (corticosteroid)

ได้จากร้านขายยาที่ขึ้นทะเบียนภายใต้การดูแลของเภสัชกรที่ได้รับการจดทะเบียน

ยารักษาโรคหอบหืด

ยารักษาโรคหอบหืดจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ยาบรรเทาอาการแบบรวดเร็ว (ซึ่งจะใช้เพื่อบรรเทาอาการหอบหืดเฉียบพลัน) และ (2) ยาควบคุมโรคหอบหืดในระยะยาว (ซึ่งใช้เป็นมาตรการป้องกันโรค) โดยมีรายละเอียดตามที่ระบุไว้ด้านล่าง:-

1. ยาบรรเทาอาการแบบรวดเร็ว : ใช้ตามความจำเป็นเพื่อบรรเทาอาการในระยะสั้นอย่างรวดเร็วในระหว่างที่มีอาการหอบหืดประเภทของยาบรรเทาอาการแบบรวดเร็ว ได้แก่:
 - a. ยากลุ่มกระตุ้นตัวรับชนิดเบต้า (beta₂ agonists): ที่ออกฤทธิ์ในระยะสั้น: ยาขยายหลอดลมที่ปลอดภัยและบรรเทาอย่างรวดเร็วเหล่านี้ทำหน้าที่ภายในไม่กี่นาทีเพื่อบรรเทาอาการอย่างรวดเร็วในระหว่างการโจมตีของโรคหอบหืด ยา กลุ่ม กระตุ้น ตัว รับ ชนิด เบ ต้า (b e t a ₂ agonists) ที่ออกฤทธิ์ในระยะสั้นสามารถใช้งานได้ด้วยการใช้เครื่องพ่นยาขยายหลอดลมหรือเครื่องพ่นยาแบบพกพา แบบขนาดเล็ก ตัวอย่างเช่น ซาลบูตามอล (salbutamol) และ เทอร์บูทาลีน (terbutaline)
 - b. ยาแอนตี้โคลิเนอร์จิก (Antimuscarinics) : ยาแอนตี้โคลิเนอร์จิกชนิดปลอดภัยเหล่านี้ทำหน้าที่อย่างรวดเร็วเพื่อผ่อนคลายทางเดินหายใจทันที เช่นเดียวกับกับยาขยายหลอดลมอื่น ๆ ทำให้หายใจได้สะดวกมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ไอพราโทรเปียม (ipratropium) และ ไทโอโทรเปียม (tiotropium)
 - c. คอร์ติโคสเตียรอยด์ที่เป็นระบบ: คอร์ติโคสเตียรอยด์ที่เป็นระบบเหล่านี้ (เช่น ทางปาก และ ทาง หลอด เลือด ต่ำ) บรรเทาอาการอักเสบของทางเดินหายใจที่เกิดจากโรคหอบหืดอย่างรุนแรง อย่าง ำ ง ใ ร ก็ ต ำ ม เนื่องจากผลข้างเคียงที่รุนแรงเมื่อใช้ในระยะยาวจึงมีการใช้กับช่องทางที่เป็นระบบในระยะสั้นเพื่อรักษาอาการหอบหืดขั้นรุนแรงเท่านั้น ตัวอย่างเช่น เพรดนิโซโลน (prednisone) และ เมทิลpredniโซโลน (methylprednisone)
 - d. แชนทีนของหลอดเลือดต่ำ : โครงสร้างพื้นฐานทางเคมีแซนทีนเหล่านี้จะผ่อนคลายกล้ามเนื้อเรียบของหลอดลมและจะบรรเทาอาการกระตุ้นของหลอดลม รวมถึงจะบ่งบอกถึงอาการหอบหืดรุนแรง ตัวอย่างเช่น อะมิโนฟิลลีน (aminophylline)
2. ยาควบคุมโรคหอบหืดในระยะยาว: ช่วยลดปริมาณการอักเสบในทางเดินหายใจและป้องกันไม่ให้เกิดโรคหอบหืด

- a. คอร์ติโคสเตียรอยด์ชนิดสูดดม: เป็นตัวป้องกันที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตามคุณอาจต้องใช้เวลาหลายวันไปจนถึงสัปดาห์ก่อนที่จะได้รับประโยชน์สูงสุด ตัวอย่างเช่น ฟลูติคาโซน (fluticasone) และ บูเดโซนิด์ (budesonide)
- b. ยา กลุ่ม กระตุ้น ตัว รับ ช นิด เบ ต้า (beta₂ agonists) ที่ออกฤทธิ์เป็นเวลานานชนิดสูดดม (beta₂-adrenergic agonists) ยาเหล่านี้ ทำ การ เปิ ด ทา ง เติ น หาย ใจ งานวิจัยบางชิ้นแสดงให้เห็นว่าอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นโรคหอบหืดรุนแรงได้ ยกเว้นแต่จะมีการใช้ร่วมกับคอร์ติโคสเตียรอยด์ชนิดสูดดม ตัวอย่างเช่น ซาลบูตามอล (salmeterol) และ ฟอร์โมเทอรอล (formoterol)
- c. ยา ต้าน ลิ ว โค ไตร อีน (Leukotriene inhibitors): ทำหน้าที่ต่อต้านหนึ่งในองค์ประกอบของการอักเสบของโรคหอบหืด และป้องกันการหดตัวของหลอดลมเมื่อใช้ก่อนการออกกำลังกาย หรือสัมผัสกับสารก่อภูมิแพ้หรืออากาศเย็น ตัวอย่างเช่น ยาต้านลิวโคไตรอีน (leukotriene inhibitors) รวมถึง มอนเทลูคาสต์ (montelukast)
- d. แชนทีน (Xanthines): นอกเหนือไปจากการผ่อนคลายกล้ามเนื้อเรียบของหลอดลม และบรรเทาอาการกระตุ้นของหลอดลมแล้ว ยังสามารถกระตุ้นการหายใจ และมีฤทธิ์ต้านการอักเสบอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ทีโอฟิลลีน (theophylline)

ผลข้างเคียง และข้อควรระวังทั่วไป

ประเภทของยารักษาโรคหอบหืด	ผลข้างเคียงที่พบบ่อย	ข้อควรระวัง
1. ยา กลุ่ม กระตุ้น ตัว รับ ช นิด เบ ต้า (Beta ₂ -agonists)	♦ อาการสั่นเล็กน้อย (โดยเฉพาะมือ) ♦ ความตึงเครียดทางประสาท ♦ ปวดศีรษะ ♦ เป็นตะคริวที่กล้ามเนื้อ ♦ อาการใจสั่น	♦ ควรใช้ด้วยความระมัดระวังในผู้ป่วยที่มีภาวะต่อมไทรอยด์เป็นพิษ โรคหัวใจ และหลอดเลือด ภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะ ภาวะกล้ามเนื้ออาการระยะ QT ที่ ยื ด ยาว และความดันโลหิตสูง ♦ ควรใช้ด้วยความระมัดระวังในผู้ป่วยที่เป็นโรคเบาหวาน - อาจต้องตรวจสอบระดับน้ำตาลในเลือดเนื่องจาก ความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะเลือดเป็นกรดจากคีโตนโ ดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อให้ยา กลุ่ม กระตุ้น ตัว รับ ช นิด เบ ต้า (beta₂ agonist) ทางหลอดเลือดดำ
2. ยาแอนตี้โคลิเนอร์จิก (Antimuscarinics)	♦ ปากแห้ง ♦ ความผิดปกติของการเคลื่อนไหวของระบบทางเดินอาหาร และ ลำ ไส้ (รว ม ถึง อาการท้องผูก และท้องเสีย) ♦ ไอ	♦ ควรใช้ด้วยความระมัดระวังในผู้ป่วยที่เป็นโรคต่อมลูกหมากโต ภาวะอุดตันของกระเพาะปัสสาวะ และผู้ที่มีภาวะต่อหิมนมบีบ

	♦ ปวดศีรษะ	दनियबपलन
3. คอร์ติโคสเตียรอยด์ (Corticosteroids)		
a. คอร์ติโคสเตียรอยด์ที่เป็นระบบ	♦ กระดุกเปราะบาง ♦ ความดันโลหิตสูง ♦ โรคเบาหวาน ♦ น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น ♦ ต้อกระจก และต้อหิน ♦ ผิวหนังบางลง ♦ ผิวหนังมีรอยบอบช้ำได้ง่าย ♦ กล้ามเนื้ออ่อนแรง	♦ เด็กที่ได้รับการรักษาด้วยคอร์ติโคสเตียรอยด์ที่เป็นระบบอาจมีอัตราการเติบโตในช่วงเริ่มช้าลง ♦ อาจเกิดภาวะอาการหลอดลมหดเกร็งผิดปกติ (paradoxical bronchospasm)
b. คอร์ติโคสเตียรอยด์ชนิดสูดดม (Inhaled corticosteroids)	♦ การติดเชื้อราในปาก หรือลำคอ ♦ อาจมีเสียงแหบ	♦ ฝ้าตรวจสอบความสูงและน้ำหนักของเด็กเป็นประจำปี ♦ มีความสัมพันธ์กับภาวะต่อมหมวกไตและอาการโคมาในเด็ก ดังนั้นจึงควรหลีกเลี่ยงการใช้ในปริมาณที่มากเกินไป
4. ยาด้านลิวโคไตรอิน (Leukotriene inhibitors)	♦ ปวดท้อง ♦ กระหายน้ำ ♦ ปวดศีรษะ ♦ อาการอยู่ไม่นิ่ง (ในเด็กเล็ก)	♦ ไม่ควรใช้ในการรักษาอาการหอบหืดเฉียบพลัน ♦ ควรระวังสำหรับสตรีมีครรภ์ และอยู่ในระหว่างการให้นมบุตร ♦ สำหรับมอนเทลูคาสต์ (montelukast) อาจมีผลต่อระบบประสาทได้ในบางราย
5. แชนทีน (Xanthines)	♦ คลื่นไส้ อาเจียน ♦ ระคายเคืองในกระเพาะอาหาร ♦ หงุดหงิด ♦ อาการใจสั่น ♦ ภาวะหัวใจเต้นเร็วกว่าปกติ ♦ หัวใจเต้นผิดจังหวะ ♦ ปวดศีรษะ ♦ นอนไม่หลับ	♦ ควรใช้ด้วยความระมัดระวังในผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลว ความผิดปกติของตับ และการติดเชื้อไวรัส ♦ ควรใช้ด้วยความระมัดระวังในผู้สูงอายุ ผู้สูบบุหรี่ และผู้ติดสุรา ♦ ควรหลีกเลี่ยงการใช้แชนทีน (xanthines) ทางหลอดเลือดดำและทางอื่น ๆ ร่วมกัน

คำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ยารักษาโรคหอบหืด

- ♦ ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ และเรียนรู้วิธีใช้เครื่องพ่นยาอย่างถูกต้อง อย่าหยุดหรือเปลี่ยนวิธีการรักษาด้วยตัวเอง เว้นแต่จะมีแผนการจัดการตนเองที่ได้ตกลงไว้กับแพทย์ของคุณ พุดคุยเกี่ยวกับปัญหาของคุณกับแพทย์ หรือเภสัชกรของคุณ
- ♦ คุณควรใช้เครื่องพ่นยาที่ช่วยบรรเทาอาการ (ใช้เพื่อบรรเทาอาการหอบหืดเฉียบพลัน) ตามด้วยเครื่องพ่นยาที่ช่วยป้องกัน (ใช้เป็นมาตรการป้องกันโรค)

หากคุณจำเป็นต้องใช้ทั้งสองอย่าง

- ◆ คุณควรพกพาเครื่องพ่นยาชนิดที่มีระยะเวลาการออกฤทธิ์สั้นติดตัวเอาไว้ตลอดเวลาสำหรับโรคหอบหืดเฉียบพลัน หากต้องการใช้ยาบ่อยกว่าปกติควรเข้าพบแพทย์
- ◆ ผู้ป่วยโรคหอบหืดขั้นรุนแรงไม่ควรรับประทานยาแอสไพรินและยาแก้ปวดต้านการอักเสบโดยไม่มีการปรึกษาแพทย์
- ◆ ล้างเครื่องพ่นยาด้วยน้ำอุ่น และปล่อยให้แห้งหากหัวฉีดมีการอุดตัน
- ◆ บ้วนปากหลังใช้เครื่องพ่นยาคอร์ติโคสเตียรอยด์ (corticosteroid inhalers)
- ◆ ใช้ยาก่อนนอนเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดโรคอาการหอบหืดระหว่างการนอนหลับ

การสื่อสารกับแพทย์ของคุณ

- ◆ ขอคำแนะนำจากแพทย์เพื่อรับการรักษาที่ดีที่สุด แพทย์ของคุณจะสั่งจ่ายยาที่เหมาะสมที่สุดให้กับคุณหลังจากที่ได้พิจารณาสถานะของคุณและการตอบสนองต่อยาของคุณแล้ว
- ◆ คุณอาจได้รับกาจ่ายยาให้มากกว่าหนึ่งชนิดเพื่อการรักษาโรคหอบหืด โปรดตรวจสอบให้แน่ใจว่าคุณได้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์และการใช้การเตรียมยาแต่ละชนิด รวมถึงปรึกษาแพทย์ของคุณหากคุณมีข้อสงสัย
- ◆ แจ้งประวัติทางการแพทย์ของคุณให้แพทย์ของคุณทราบ และโรคต่าง ๆ ที่คุณกำลังได้รับความทุกข์ทรมานเนื่องจากอาจต้องมีมาตรการป้องกันเป็นพิเศษจากการใช้ยารักษาโรคหอบหืด
- ◆ ปรึกษาแพทย์ทันที หากคุณพบผลข้างเคียงที่สงสัยว่าเกี่ยวข้องกับยารักษาโรคหอบหืด แพทย์ของคุณอาจตรวจสอบยาของคุณ
- ◆ ติดตามผลทางการแพทย์อย่างสม่ำเสมอตามคำแนะนำของแพทย์หากคุณจำเป็นต้องใช้ยารักษาโรคหอบหืดเป็นเวลานาน

การจัดเก็บยารักษาโรคหอบหืด

ยารักษาโรคหอบหืดควรจัดเก็บยาไว้ในสถานที่แห้ง และเย็น ไม่ควรเก็บยาไว้ในตู้เย็น เว้นแต่จะมีระบุไว้บนป้ายฉลาก นอกจากนี้ ควรเก็บยาอย่างเหมาะสมในสถานที่ซึ่งเด็กไม่สามารถเข้าถึงได้เพื่อป้องกันการกลืนกินโดยไม่ได้ตั้งใจ

กิตติกรรมประกาศ: สำนักงานยาขอขอบคุณการพัฒนาวิชาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ และการประกันคุณภาพ (PD&QA) สำหรับการมีส่วนร่วมที่มีคุณค่าในการจัดเตรียมบทความนี้

สำนักงานยา
กรมอนามัย
ม.ค. 2021